

Feel the heartbeat of history

**PERSDOSSIER
REBELSE ECHO'S**

800 JAAR VERHALEN, 100 JAAR MUSEUM

Kasteel
van Gaasbeek

« Quelle belle journée,
le parc était magnifique,
je quitte toujours Gaesbeek avec regret. »

[Wat een mooie dag, het park was prachtig,
ik verlaat Gaasbeek altijd met hartzeer.]

–Marie Arconati Visconti

Expo Rebelse echo's	4
Hedendaagse reflecties	6
De collectie is weer thuis...	26
... in een nieuwe scenografie	27
Visie van de scenograaf	30
Enkele eyecatchers	32
Het Kasteel van Gaasbeek	38
Colofon	42

Rebelse echo's

800 jaar verhalen,
100 jaar museum

'Het heden verwacht me met opgezeten en de toekomst maakt me bang.' - Marie Arconati Visconti (1810-1872)

31 maart tot en met 3 november 2024
www.kasteelvangaasbeek.be

La Libre BELGIQUE

dS De Standaard

Kasteel van Gaasbeek

Honderd jaar geleden ontving het kasteel zijn eerste museumbezoekers. Marie Arconati Visconti, de laatste markiezin van het kasteel, had de uitdrukkelijke wens dat haar levenswerk werd opengesteld voor het publiek. Na een grondige restauratie schittert haar zorgvuldig gedecoreerde droomburcht opnieuw in volle glorie. De collectie is weer thuis, klaar om in een nieuwe scenografie bewonderd te worden. Naar Gaasbeekse traditie nodigen we nationaal en internationaal erkende kunstenaars uit om met nieuwe creaties of bestaand werk in dialoog te treden met deze gelaagde plek.

Rebelse echo's

800 jaar verhalen,
100 jaar museum

31.03 - 03.11.2024

Rebels

Met een rijke geschiedenis van zo'n 800 jaar, is het kasteel een oord bezaaid met verhalen. De voormalige bewoners met elk hun eigen – toch wel rebelse – karakter eisen opnieuw hun plek op in de nieuwe opstelling. De stemmen uit het verleden weerkaatsen hier op de muren, resoneren in de gangen en fluisteren ons zachtjes toe. Hun echo's vinden weerklank in brieffragmenten die je op sleeptouw nemen door de kasteelkamers. Op een speelse en ontroerende manier verdiep je je in de passie van Marie voor haar kasteel, voel je het verdriet van Costanza om de dood van haar zoon of beleef je de verwondering van Giammartino tijdens zijn avontuurlijke reis in het Midden-Oosten. Misschien verschillen hun dromen, mijmeringen en beslomeringen toch niet zo veel van de onze?

Tijdloos

In het Kasteel van Gaasbeek dwaal je door eeuwen die moeiteloos in elkaar overvloeien, laat je je in de maling nemen door de tijd en besef je dat geschiedenis nooit 'af' is. De bijzondere kasteelcollectie - van schilderijen tot wandtapijten, van munten tot curiosa – gaat een verrassende confrontatie aan met diverse hedendaagse werken die zorgvuldig werden geselecteerd. Enkele werken werden gecreëerd voor deze plek. De bijzondere ontmoeting tussen oud en nieuw wakkert de verbeelding aan en doet zowel de kunstenaar als de bezoeker dromen, reflecteren en fantaseren. Het verleden en het heden omhelzen elkaar hier innig en maken de hartslag voelbaar van wat was.

Naast hedendaagse kunstwerken die deel uitmaken van onze vaste collectie zijn er dit jaar reflecties te zien van Philip Aguirre y Otegui |

Rosa Barba | Kendell Geers | Kati Heck | Gülsün Karamustafa | Maurizio Nannucci | Nadia Naveau | Sophie Whettnall

Adviseur hedendaagse kunst Ann Geeraerts

Auteur brieffragmenten Leen Huet

Campagnebeeld

Jim Van Raemdonck, Soon

Filmcurator Wouter Hessels

Licht Chris Pype

Muziekcurator Jeroen D'hoë

Realisatie scenografie

Potteau & Etoile mecanique

Scenograaf Niek Kortekaas, Origin

Met dank aan

Merten Houfek, 24Frame Kinoprojection & Rijksmuseum Amsterdam

Hedendaagse reflecties

Hedendaagse kunstwerken

Het Kasteel van Gaasbeek is een plek van schoonheid, verbeelding en verbinding. De sculptuur *Je vous offre une maison* van Philip Aguirre y Otegui verwelkomt elke bezoeker in de binnentuin met open armen. Ze verbeeldt daarmee zowel de gastvrijheid van het heden als die van het verleden, toen ballingen als Giuseppe Arconati Visconti en zijn echtgenote Costanza Trotti in 1821 hun toevlucht zochten in dit kasteel. Ook Alfred Dreyfus vond hier een rustig onderkomen na zijn ballingschap.

Dit seizoen nodigen we in het Kasteel van Gaasbeek acht hedendaagse kunstenaars uit om hun werk te integreren in en rond het kasteel, als uitbreiding op de vaste collectie. Creatie, dialoog met de omgeving, bescheidenheid en materialiteit staan hierbij centraal. Elk werk raakt aan enkele kernwaarden van de missie van het Kasteel van Gaasbeek: heden en verleden, realiteit en verbeelding, cultuur en natuur, actie en vertraging en last but not least de vrouwelijke blik.

Philip Aguirre y Otegui, *Je vous offre une maison* (2018), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Philip Aguirre y Otegui

Je vous offre une maison (2018) & *Klein kabinet* (2024)
/ Binnentuin & Archiefzaal

Philip Aguirre y Otegui (Schoten, 1961) is vooral bekend om zijn sculpturen, installaties en monumentale werken in de openbare ruimte. Zijn werk is steeds uitgesproken maatschappelijk geëngageerd, met een bijzondere focus op de positie van het individu binnen de migratie- en

vluchtelingenproblematiek. Naast het beeld in de binnentuin vind je die thematiek ook terug in zijn Klein kabinet in de Archiefzaal. Hier maakt hij met tekeningen en kleine sculpturen een heel eigen universum dat denkprocessen verbeeldt die verwijzen naar reizen, sensualiteit en architectuur. Hij experimenteert met vorm en textuur in een heel eigen stijl die zowel klassiek als actueel aandoet en vormt zo een tijdloos archief.

// Philip Aguirre studeerde beeldhouwen aan het Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen. Hij woont en werkt ook in Antwerpen.

www.philipaguirre.be

Philip Aguirre y Otegui, *Klein kabinet* (2024), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Rosa Barba

The Hidden Conference (2010 - 2015) / Keizer Karelzaal

Rosa Barba (Agrigento, 1972) onderzoekt de relatie tussen historisch verslag, persoonlijke anekdotes en filmische representatie. Ze ensceneert interventies in de reële ruimte en creëert plekken van herinnering die zowel geruststellen als een onstabiele werkelijkheid representeren. *The Hidden Conference* is een driedelige installatie van 35mm films waarin ze het verhaal vertelt van kunstwerken die worden bewaard in museumdepots, ver weg van het publiek. De beelden werden opgenomen in de archieven van de Capitolijnse Musea in Rome, de Neue Nationalgalerie in Berlijn en Tate in Londen. Zo worden de kunstwerken - ondanks hun verborgen bestaan - hoofdrolspelers in dromerige filmische vertellingen die zich rustig voor het oog van de camera ontplooiën en het midden houden tussen fictie en documentaire.

// Rosa Barba studeerde aan de Academy of Media Arts Cologne en aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam. Aan de Universiteit van Lund behaalde ze aan de Malmö Faculty of Fine and Performing Arts haar doctoraat met als titel 'On the Anarchic Organisation of Cinematic Spaces: Evolving Spaces Beyond Cinema' (2018). Ze was gastdocent aan MIT in de Universiteit van Cambridge. Momenteel doceert ze 'Art in Space and Time' aan architecten in opleiding in het ETH in Zürich. Ze is ook lid van de Akademie der Künste in Berlijn.

Haar werk wordt wereldwijd tentoongesteld. De meest recente exposities waren onder andere in Tate Modern, London, 2023; Centre Pompidou, Paris, 2023; Gangneung International Art Festival, Korea, 2023; PICA, Australië, 2023; Centre de Création Contemporaine Olivier

Debré, Tours, 2022; Villa Medici, Rome, 2022; Lühring Augustine, New York, 2022; Neue Nationalgalerie, Berlijn, 2021 en Cukrarna, Ljubljana, 2021, 2022. In verschillende musea maakt haar werk ook deel uit van de vaste collectie, zoals onder meer in het Museum of Modern Art, New York; Tate Modern, London; Centre Pompidou, Parijs; Neue Nationalgalerie, Berlijn.

www.rosabarba.com/

Met dank aan Ben Borthwick, Franck Bordese, Joachim Jäger, Andrea Lissoni, Cloe Piccoli, Alethea Rockwell, the late Achim Borchardt-Hume en Merten Houfek, 24Frame Kinoprojection.

Rosa Barba, *The Hidden Conference* (2010 - 2015), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Kendell Geers

Wonderland 8683 (2024) /
Appartement Markiezin

Kendell Geers (Johannesburg, 1968) is een veelzijdige kunstenaar, die met zijn objecten, videokunst, installaties en performances de grote verhalen van macht, kunst en geloof consequent in vraag stelt op een confronterende en rauwe manier. Tegelijkertijd wil hij ons waarschuwen voor de lethargie die kan optreden wanneer we te vaak worden geconfronteerd met verstorende beelden en situaties. Hij roept ons op ons waardeoordeel in vraag te stellen. Zijn nieuwe werk *Wonderland 8683* dwingt ons tot zelfreflectie en doet nadenken over de betekenis

van waarheid en leugen. Binnen deze zelfgecreëerde droomburcht van markiezin Marie Arconati Visconti een wel erg toepasselijke vraag ...

// Kendell Geers woont en werkt in Brussel. Opgegroeid in Johannesburg in een disfunctioneel gezin, sloot hij zich al op vijftienjarige leeftijd aan bij de antiapartheidsbeweging. Dit maatschappelijk engagement heeft zijn visie als kunstenaar enorm beïnvloed: voor Geers zijn ethiek en esthetiek onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zijn werk belichaamt dan ook vaak de schijnbaar onmogelijke

combinatie van tegenstrijdigheden, zoals geweld en erotiek, poëzie en ellende, het persoonlijke en het politieke... tegenstrijdigheden die ook inherent zijn aan zijn eigen identiteit als kunstenaar. Geers wordt voortgestuwd en gedreven door het geloof dat kunst de wereld kan veranderen - 'one perception at a time'.

Courtesy the artist.

Kendell Geers, *Wonderland 8683* (2024), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Kati Heck

Ins Büro (2015) &
BDC-Mentor mit Bierchen
(2012) / Egmondtrap

Kati Heck (Düsseldorf, 1979) combineert in haar werken een heel scala aan stijlen die met elkaar vermengen tot 'collageachtige' doeken waarin ze ook niet-traditionele, alledaagse voorwerpen verwerkt. De focus van haar (zelf)portretten ligt vooral op hun imaginaire kracht. 'BDC' verwijst dan weer naar 'Babydetectivclub'; een fictieve praatgroep die Heck oprichtte om de figuren die ze bewondert samen te brengen. In de context van Gaasbeek kunnen we deze club zien als een haast absurde versie van een salon van gelijkgezinden, een plek waar fictie en realiteit door elkaar lopen.

// Kati Heck is een van oorsprong Duitse kunstenares die woont en werkt in Pulle. Ze kwam oorspronkelijk naar België om aan de Antwerpse modeacademie te studeren, maar schakelde uiteindelijk toch over naar de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, waar ze schilderkunst studeerde. Heck put haar inspiratie veelal uit haar eigen leven, vanuit een diepe interesse in het alledaagse en het ogenschijnlijk banale. Haar werk is over het algemeen humoristisch, bevreemdend en doorspekt met referenties naar pornografie en populaire cultuur zoals strips en films.

www.timvanlaeregallery.com/kati-heck-works

Courtesy Tim Van Laere Gallery,
Antwerp-Rome.

Kati Heck, *Ins Büro* (2015) & *BDC-Mentor mit Bierchen* (2012), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Gülsün Karamustafa

*Double Action Series
for Oriental Fantasies*
(1999-2000) / Studiolo
Giammartino

Gülsün Karamustafa (Ankara, 1946) is een beeldend kunstenaar en filmmaker. Sinds de jaren 1970 vermengt ze persoonlijke en historische verhalen in haar werk dat op een uitgesproken manier thema's als seksualiteit, gender, migratie en etniciteit onderzoekt. In dit werk bestudeert ze vanuit een hedendaags perspectief het beeld van de oriëntaalse vrouw als object van de westerse patriarchale blik. Een kritische noot in deze kamer gewijd aan Giammartino Arconati Visconti, die als welgestelde jongeman in de negentiende eeuw - historische periode van mondiale kolonisatie - enkele verre reizen maakte.

// Gülsün Karamustafa woont en werkt in Istanbul. Ze wordt algemeen erkend als een van Turkije's invloedrijkste, meest uitgesproken en gelauwerde hedendaagse kunstenaars. Haar werk heeft vele generaties jongere Turkse kunstenaars beïnvloed, en dit zeker vanaf de jaren '90. Haar omvangrijk oeuvre strekt zich uit van in het midden van de jaren 70 tot op heden. Het bestaat uit heel uiteenlopende media - zoals installaties, performance en video - en werd al ettelijke keren en op verschillende plekken in de wereld tentoongesteld.

Arter Collection, Istanbul, courtesy Gülsün Karamustafa and BüroSarigedik, © Gülsün Karamustafa.

Gülsün Karamustafa, *Double Action Series for Oriental Fantasies* (1999-2000), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Maurizio Nannucci

Everything might be different (1988 - 2024) / Keizer Kareltrap

Maurizio Nannucci (Firenze, 1939), een gevestigde waarde in de internationale kunstwereld, speelt met de letterlijke vorm van woorden en de invloed van die vorm op communicatie. Hij verkent de complexe relatie tussen woord en beeld, taal en kleur, licht en ruimte. Zijn eerste neonwerken dateren reeds van 1967. Ze doen een oproep aan het publiek om op een actieve manier betekenislagen toe te voegen aan het kunstwerk binnen de context waarin het wordt tentoongesteld. Speciaal voor het Kasteel van Gaasbeek werd een versie van het kunstwerk gemaakt in groene neon. Geïnstalleerd in de Keizer Kareltrap, de oudst bewaarde plek van dit kasteel, doet het nadenken over zijn geschiedenis en herinnert het ons eraan dat deze plek er een is van voortdurende transformatie.

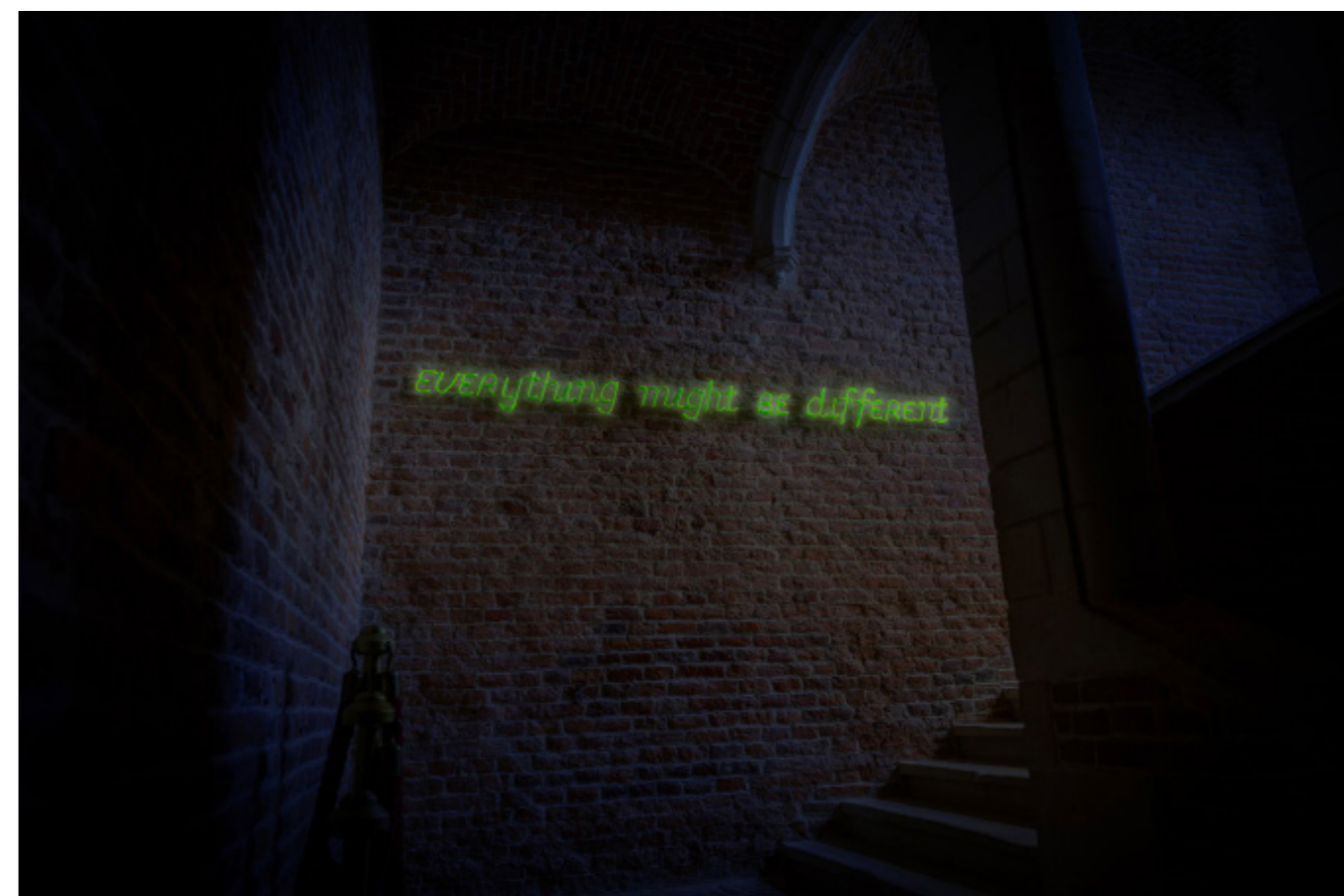
// Maurizio Nannucci woont en werkt afwisselend in zijn thuisstad Firenze (Italië) en in Zuid-Baden (Duitsland). Hij is de stichter van de artistieke non-profitorganisaties Zona (Firenze, 1974-1985) and Base/Progetti per l'arte (Firenze, opgericht in 1998). Naast fervent boeken- en platenverzamelaar, is hij zelf ook auteur en heeft hij enkele platen uitgebracht.

In het begin van de jaren '90 werkte hij voor het eerst samen met internationaal gekende - en erkende - artiesten zoals Fritz Auer, Renzo Piano, Massimiliano Fuksas, Mario Botta, Nicolas Grimshaw en Stephan Braunfels. Hij creëerde bijzonder veel installaties voor publieke ruimten en zijn werk werd tentoongesteld in meer dan 300 musea. In een aantal musea maken zijn werken deel uit van de vaste collectie,

zoals onder andere in Fondazione Peggy Guggenheim, Venetië; Städtische Galerie im Lenbachhaus, München; Staatliche Museen, Berlijn; Kunstsammlung des Deutschen Bundestages, Berlijn; Museum of Fine Arts, Boston; The Parkview Museum, Singapore; Centre National des Arts Plastiques, Parijs & Metz; MAXXI, Rome.

Maurizio Nannucci nam met zijn werk ook deel aan Biënnales zoals die van Venetië, 2011, 2000, 1995, 1990, 1978, 1969; Valencia, 2003; Istanbul, 1995; Sydney, 1990, 1982; São Paulo, 1981 en Documenta, Kassel, 1987, 1977. In 2023 nam Nannucci samen met Galleria Fumagali deel aan 'Panorama l'aquila' met 'Let's Talk About Art', een conceptueel kunstwerk dat aanzette tot een collectieve dialoog over de betekenis en de rol van kunst.

www.maurizionannucci.it

Maurizio Nannucci, *Everything might be different* (1988-2024), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Nadia Naveau

Pillar (2019) & *Knickerbocker Glory* (2019) / Gipsenzaal & Louis XIV-kamer

Nadia Naveau (Brugge, 1975) is een beeldhouwer. Ze boetseert voornamelijk met klei en vult nadien aan met diverse materialen. In haar 'driedimensionale collages' vloeit iconografie uit het verleden naadloos samen met hedendaagse vormentaal. Ze werkt ook regelmatig met gips, geïnspireerd door het tijdelijke karakter van het materiaal zoals het werd toegepast in de negentiende-eeuwse 'Salons des sculptures' in Parijs. Haar *Pillar* gaat op tussen de nooit eerder getoonde architectuurfragmenten in de Gipsenzaal, als was het ook een frivole voorstudie voor dit kasteel.

// Nadia Naveau (1975, Brugge) leeft en werkt in Antwerpen en in Saint- Bonnet-Tronçais. Sinds 2006 is ze docent beeldhouwkunst aan de Antwerpse Academie voor Schone Kunsten. Recente (solo) tentoonstellingen waren o.a. 'Bringer Together', De Warande, Turnhout, 2021; 'De Eerste Parade', Knokke-Heist, 2021; 'In Situ 2020', Abbaye de Lagrasse, Lagrasse, 2020; 'Let's Play it by Ear', Museum Dhondt-Dhaenens, Deurle, 2019; 'Sanguine, Bloedrood', Luc Tuymans ON Baroque, M HKA, Antwerpen; Fondazione Prada, Milaan, 2018.

We Document Art

Nadia Naveau, *Knickerbocker Glory* (2019), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Sophie Whettnall

Midnight Sun (2022) & *Ghost Trees* (op 5, 6 en 7 juli) / Kamer van Carletto & grasvlakte voor het kasteel

Sophie Whettnall (Brussel, 1973) onderzoekt door middel van performance, installaties, video en tekeningen de relatie tussen het lichaam en de omgeving. Ze vindt haar inspiratie in het bijzonder in de landschapsschilderkunst. De video *Midnight Sun* brengt het landschap letterlijk naar binnen. Zich ontdubbelend en spiegelend verweven de beelden zich met de patronen van de muurschilderingen in deze 'vervloekte' kamer, waar Carlo Arconati Visconti in 1839 overleed. Begin juli voert Whettnall de performance *Ghost Trees* uit op de grasvlakte voor het kasteel, waarbij ze schaduwen van bomen op het grasveld 'schildert'. Bomen die misschien ooit op dit plein hadden kunnen staan en die nu een langzaam verdwijnende echo nalaten uit dat imaginaire verleden.

// Sophie Whettnall volgde haar opleiding in Saint-Luc, de Académie des Beaux-Arts en La Cambre – allen in Brussel – en is een multidisciplinaire kunstenaar. In 1999 ontving ze de Prijs voor Jonge Belgische Schilderkunst. Sinds eind jaren 90 wordt haar werk regelmatig internationaal tentoongesteld. Zo had ze reeds solotentoonstellingen in de Fondazione Palazzo Magnani in Reggio Emilia, Italië, 2021; Bozar, Brussel, 2021; Aloisio Magalhaes Museum of Modern Art, Recife, Brazilië, 2014; Vera Cortês Art Agency, Lissabon, 2014; Fondació Joan Miró, Barcelona, 2010 en het Utah Museum of Fine Arts, Salt Lake City, 2010. Ze heeft deelgenomen aan talrijke groepstentoonstellingen in binnen- en buitenland, waaronder het Centre Wallonie-Bruxelles, Parijs, 2022; Centro Galego de

Arte Contemporánea, Santiago de Compostela, 2021; TANK, Shanghai, 2019; Mauro Mauroner Contemporary Art, Wenen, 2019 en de 52e Biënnale van Venetië, 2007. Haar video's zijn vertoond op verschillende filmfestivals in Brussel (2003, 2011), Barcelona (2003), Rotterdam (2001) en Amsterdam (2000).

<https://sophiewhettall.com/>

Sophie Whettnall, *Midnight Sun* (2022), Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Hedendaagse reflecties

In de vaste collectie

Cindy Wright / *Scarlet Fever* (2020) / Kunstkabinet

Erwin Olaf / *Serie Exquisite Corpses* (2012) / Egmondkamer, Egmondtrap, Blauwe kamer

François de Coninck / *Le fil prodigue* (2018) / Marie Arconati Viscontikamer

Jan De Vlieghe / *Hofburg 1 en 3* (2011) / Salon Giuseppe en Costanza

Cindy Wright, *Scarlet Fever* (2020), collectie Kasteel van Gaasbeek

Brieffragmenten

Onze kasteelbewoners schreven vele brieven en hadden allen een grote voorliefde voor poëzie en literatuur. Ook deze traditie willen we graag verderzetten. Auteur en kunsthistorica Leen Huet luisterde

aandachtig en schreef de echo's van onze kasteelbewoners neer in brieffragmenten die je op sleeptouw nemen door de kamers van het kasteel.

Muziek

Muziekcurator en componist Jeroen D'hoë liet zich voor de klankscenografie inspireren door het interieur van het kasteel en de diversiteit van de ruimtes, die elk een uniek aspect van de veelzijdige persoonlijkheid van markiezin

Marie Arconati Visconti belichten. Geboeid door haar zoektocht naar persoonlijk geluk in Gaasbeek, ver van de Parijse drukte, koos hij voor muzikale stijlen die vandaag de dag resoneren en in dialoog gaan met de vele kunstwerken, wandtapijten,

en historische documenten uit de kasteelarchieven. Het muzikale parcours dient niet enkel als klankdecor, maar ontplooit zich tot een op zich staand personage dat de emoties en het rebelse karakter van de markiezin verbeeldt.

Filmfragmenten

Marie Peyrat was geboren en getogen in Parijs. Twee korte documentaires uit 1900 en 1912 kaderen voor de bezoeker het Parijs zoals Marie het moet hebben gekend. Als politiek geëngageerde salonhoudster maakte ze de doorbraak van de filmkunst mee, die vooral in Frankrijk hoogtij vierde. In 1899 realiseerde de Franse filmmagiër Georges Méliès het drama *L'Affaire Dreyfus*. Hierin nam hij, net als Peyrat, de verdediging op van de onterecht veroordeelde Joodse kapitein Albert Dreyfus.

Il Gattopardo (1963) van Luchino Visconti is een flamboyant fresco over het risorgimento, de ondergang van de adel en de opgang van de burgerij. De filmfragmenten werden met zorg geselecteerd door Wouter Hessels, romanist, filmhistoricus (RITCS & INSAS) en filmcurator van het Kasteel van Gaasbeek.

L'Affaire Dreyfus (1899) / Georges Méliès / Marie Arconati Viscontikamer
Vues de Paris (1900) / Étienne-Jules Marey / Marie Arconati Viscontikamer
Paris à vol d'oiseau (1912) / Collection Lobster Films, Paris / Marie Arconati Viscontikamer
Il Gattopardo (1963) / Luchino Visconti / Pathé Films, Paris / Salon Giuseppe en Costanza

De collectie is weer thuis...

De diverse collectie van het Kasteel van Gaasbeek kwam gaandeweg, door de eeuwen heen, tot stand. De historische kern van de collectie ontstond in de zeventiende en achttiende eeuw. Topstukken die rond die tijd in het kasteel hun plek vonden, zijn bijvoorbeeld het testament van schilder Pieter Paul Rubens en het schilderij dat Gerard Seghers voor de Sint-Gertrudiskapel in het kasteelpark ontwierp. Rond 1800 voegde de oriëntalist Paul Arconati er met zijn verzamelwoede nog enkele noemenswaardige exotische stukken aan toe die op een tastbare manier zijn fascinatie voor het Nabije en Verre Oosten verzinnebeelden, zoals de Chinese pagode in ivoor. Marie Arconati Visconti liet het kasteel op haar beurt door architect

Charle-Albert zowel aan de binnen- als buitenkant omtoveren tot een neorenaissance droomburcht. Zo drukte ze ook haar stempel op het interieur. Haar focus lag op kunst- en gebruiksvoorwerpen uit de Vlaamse en Italiaanse renaissanceperiode. Deze stukken moesten bijdragen aan het Gesamtkunstwerk-gehalte van het kasteel. Toen architect Charle-Albert in 1890 overleed en de boedel van zijn riant neorenaissance Vlaams huis (Watermaal-Bosvoorde) werd geveild, kocht ze een opmerkelijk deel van die collectie. Marie werd een verwoed verzamelaar. Samen met haar partner Raoul Duseigneur, Frans kunsthandelaar, deed ze koopjes op onder andere de 'koop van de eeuw', de Spitzer veiling (1893) in Parijs. Ook Marie kan dus

een verwoed verzamelaar genoemd worden. Een belangrijk deel van de collectie van de markiezin ging naar prestigieuze Franse musea en instellingen zoals het Louvre en het Musée des Arts Décoratifs. Maar ook in Gaasbeek plukken we nog steeds de vruchten van haar liefde voor kunst en geschiedenis. Ook wij laten onze liefde voor de collectie niet meer los en geven haar de aandacht die ze verdient door registratie, presentatie, zorg en onderzoek. We gaan verder op zoek naar de ware ziel van onze collectie en blijven ons verdiepen in de verhalen van de intrigerende kasteelbewoners.

... in een nieuwe scenografie

Vertrekpunt

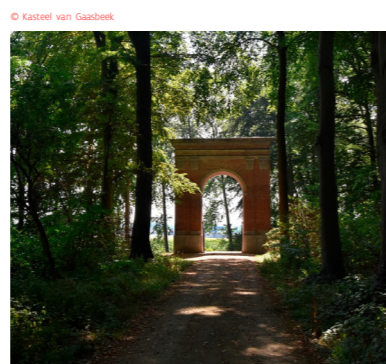
De laatste eigenares van het Kasteel van Gaasbeek, markiezin Marie Arconati Visconti, was kinderloos en schonk het kasteel aan de Belgische staat. Het proces van de schenking was een werk van lange adem. Na verschillende afwijzingen heeft België het kasteel aanvaard en opende hier exact 100 jaar geleden een museum van. De markiezin had de uitdrukkelijke wens dat haar levenswerk als museum gewijd aan kunst en wetenschap werd opengesteld voor het publiek. Het doel van de recente restauratie was dan ook de erfenis van deze bijzondere markiezin in ere te herstellen.

'De schenkingsakte van de laatste markiezin Arconati Visconti vormt voor mij een leidraad als directrice van het Kasteel van Gaasbeek. Ze wilde met haar schenking wetenschap en kunst bevorderen. Ze zag op dit domein ook cultuur en natuur als één geheel. Dat zijn nog steeds onze kernwaarden. In die zin voelt het kasteel aan alsof Marie er nog steeds is. Haar verbeeldingswereld blijft in al zijn facetten aanwezig. En bij Costanza evenzeer. Zij was belezen en had een brede interesse in cultuur. Ze nodigde dichters uit en hield salon. Tegelijk verloor Costanza hier haar zoon. Alle facetten van het leven zijn verenigd in het Kasteel van Gaasbeek. En voor mij als persoon is hun levenskracht belangrijk. Marie was een zoekende en strevende vrouw die de lat altijd hoger legde. Die onrust herken ik.'

– Isabel Lowyck, directeur Kasteel van Gaasbeek

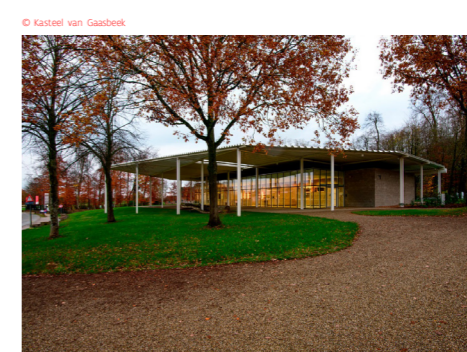
**Hermitage
Gloriëtte
(2019)**

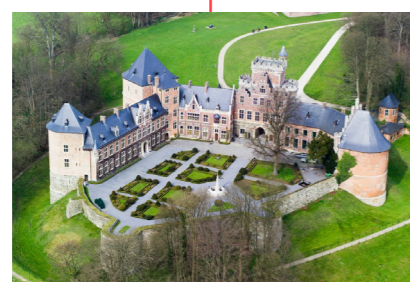
**Triomfboog
(2020)**

**Sint-Gertrudiskapel
(2021)**

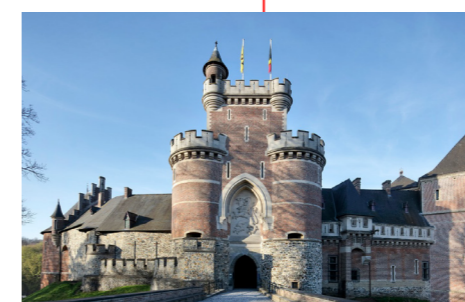
**Entreegebouw
(2022)**

**Binnentuin
(oplevering
voorzien in 2025)**

**Brasserie
(oplevering
voorzien in 2025)**

**Kasteel
(2023)**

Masterplan

Voor de historiek van het masterplan moeten we teruggaan naar 2012. Het Kasteel van Gaasbeek was al sinds lang een site van Europees belang met een unieke plaats in het Vlaamse museumlandschap, maar had te kampen met verschillende problemen. Het gebouw en het park met zijn architecturale elementen werden in de loop van de twintigste eeuw niet altijd respectvol behandeld. Het interieur van het kasteel was aan restauratie toe en het geheel beantwoordde niet meer aan de huidige museale normen en noden. Ook het behoud en het beheer

van de collectie, de integrale toegankelijkheid en de verschillende functies binnen de publiekswerking waren toe aan een grondige upgrade. De uiterst waardevolle historische parkgebouwen bevonden zich in een sterk verouderde en vervallen toestand.

800 jaar verhalen

Wie het kasteel kent, weet dat hier een onuitputtelijke bron van 800 jaar verhalen ligt. Voor de eerste sporen reizen we terug in de tijd naar het begin van de dertiende eeuw, toen de heren van Leuven een kasteel bouwden ter bescherming tegen de graafschappen Vlaanderen en Henegouwen. Later in de zestiende eeuw kwam het kasteel in bezit van niemand minder dan Lamoraal, graaf van Egmond. Eind achttiende eeuw doet het Milanese geslacht Arconati Visconti zijn intrede. Paul woont hier als eerste, hij is grote bewonderaar van Napoleon, maakte verre reizen en

liet een triomfboog bouwen in het park. Hij liet het kasteel na aan zijn neef Giuseppe die in Italië als vrijheidsstrijder ter dood veroordeeld was en hier in Gaasbeek een veilige plek vond. Hij was getrouwd met Costanza, een intelligente vrouw die hield van literatuur en wetenschap. Hun eerste zoon Carlo is hier gestorven. Overmand door verdriet keerden ze terug naar Italië. Hun jongste zoon Giammartino werd enkele maanden later geboren. Hij was archeoloog en reisde naar verre en afgelegen landen. Hij schreef hier

trouwens een dagboek over. Tegen de wil in van zijn ouders trouwde hij met het burgermeisje Marie Peyrat. Door de vroege dood van Giammartino werd zij op jonge leeftijd eigenares van prachtige palazzi in Italië, een huis in Parijs (vlakbij Musée Rodin), maar ook van haar favoriete plek, het Kasteel van Gaasbeek, haar droomburcht.

Visie van de scenograaf

Niek Kortekaas, Origin

Het Kasteel van Gaasbeek presenteert zich na de restauratie nadrukkelijk als een ensemble van park, gebouwen, kasteel en interieur. Dit 'ensemble-idee' vindt de bezoeker terug in de nieuwe scenografie, die een verlengstuk is van het 'kasteel als decor'. Scenograaf Niek Kortekaas omschrijft het als 'geen theater met gordijnen en spots, maar wel een theateraal kasteel.' Het gebouw en de collectie tonen zich samen als een zorgvuldig geconstrueerd totaalwerk waarvan alle onderdeeljes als raderen van een ouderwetse klok perfect in elkaar klikken. De ene kamer vloeit voort uit de vorige en vormt op zich weer een inleiding op wat komen zal. Vanuit de ingerichte Keuken betreed je de Eetkamer met zijn monumentale schildering van Karel V, naar een schilderij van Titiaan, waarna je vertier kan zoeken in de Galerijzaal onder het luikend oog van Isabella de Katholieke. Het Kasteel van Gaasbeek opent zich zo voor de bezoeker als een levende plek waar je jezelf in kan onderdompelen, waar je zou kunnen eten, slapen en dromen zoals in de

negentiende eeuw. Het lijkt wel alsof Marie je telkens één kamer voor is, waardoor je haar nooit ziet, maar wel de echo van haar voetstappen hoort.

Het draait in het Kasteel van Gaasbeek natuurlijk niet enkel om het verleden: bezoekers worden uitgenodigd om een spel tussen heden en verleden te spelen. Zo hangen tussen de portretten in de Egmondtrap en in de Egmondkamer naast oude collectiestukken ook hedendaags werken van de Nederlandse fotograaf Erwin Olaf. Het werk *Scarlet Fever* van de Belgische schilder Cindy Wright geeft het Kunstkabinet een moderne toets. In de Petit Blois-vleugel, waar de vroegere gastenkamers van de markiezin zich bevinden, wordt het idee van het kasteel als theaterpodium het tastbaarst. In deze drie kamers werden podia gebouwd, kleine stijlkamers die de leefwereld oproepen van drie verschillende kasteel-eigenaars. Kortekaas: 'Het is geen volledige reconstructie geworden. De kamers geven suggesties, roepen het vermoeden

van een tijdsgeest op.'

Elke kamer is anders. De Studio Paul Arconati encenseert zijn volgepropte universum, terwijl het Salon van Giuseppe en Costanza associaties oproept met verfijnde literaire salons. Giammartino Arconati Visconti, de man van Marie, komt in zijn Studiolo naar voren als een reiziger met durf.

Het appartement van de laatste markiezin, dat bestaat uit drie kamers, is dan weer een zo getrouw mogelijke weergave van haar eigenlijke woonruimte. De ruimtes destabiliseren de bezoekerservaring lichtjes. Welke wereld verlaat je als je hier over de drempel stapt en welke stap je binnen? Zal je hier de 'echte' Marie aantreffen en wat heb je zonet gezien? Waar komen we vandaan, als bezoeker maar ook als mens binnen een historisch perspectief? In de woorden van Kortekaas:

'Het kasteel kan een rustpunt zijn om de maatschappij van vroeger opnieuw te lezen.'

Marie Arconati Viscontikamer en Gotische kamer, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Enkele eyecatchers

Gipsenzaal

Gipsenzaal, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Het voormalige onthaal in het kasteel werd omgedoopt tot vrij te bezoeken Gipsenzaal. Hierin wordt de uitzonderlijke collectie gipsen van o.a. Georges Houtstont tentoongesteld.

Schattenzolder

Schattenzolder, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Van de oudste munt, een 'denier' of zilveren munt van hertog Hendrik I van Brabant (1165-1235), tot de penning van 1895 ter herdenking van het huwelijk van Giammartino en Marie Arconati Visconti.

'Het is grotendeels haar [van markiezin Marie Arconati Visconti] collectie waarop we nu met het Kasteel van Gaasbeek opnieuw de aandacht vestigen. Daarin zitten onze verhalen als museum. En dit is voor ons pas het begin. We achterhalen elke dag nog zoveel nieuwe dingen. Kijk alleen al naar onze muntencollectie, waarvan we pas recent hebben ontdekt hoe waardevol ze is. Ze omvat de volle 800 jaar van onze geschiedenis. Dat is het mooie aan geschiedenis: telkens als je ergens licht op werpt, openen er zich nieuwe perspectieven.'

– Isabel Lowyck, directeur Kasteel van Gaasbeek

Enkele eyecatchers

Drie stijkamers

De kamers in de Petit Blois-vleugel op de eerste verdieping, die in het bezoekersparcours direct voorafgaan aan het privé-appartement van de laatste markiezin, hebben een eigen scenografische installatie gekregen. In deze drie ruimtes werden 'boxen' gebouwd, letterlijke podia die het mogelijk maken om drie generaties kasteelenaars tastbaar te maken. Hier worden de leefwereld en het tijds kader van deze personages met talloze objecten, kunst en meubilair uit de collectie geëvoceerd, als kleine capsules met een zeker theateraal gehalte. We opteren daarbij niet voor minutieuze stijkamers (die er nooit waren of waar we niets of weinig over weten). In die zin sluiten we aan bij de filosofie van Viollet-le-Duc (1814-1879), waar ook architect Charles-Albert een aanhanger van was: 'Als we het verleden reconstrueren, doen we dat niet als een heropvoeren van wat ooit was, maar van wat had kunnen zijn...' Die assumptie creëert een vrijheidsmarge die we graag willen benutten.

» Studio Paul Arconati:

evocatie van de leef- en denkwereld van Paul Arconati (1754-1821), eerste markies van Gaasbeek en een figuur met Europese status. Burgemeester van Brussel onder Napoleon, katholiek vrijmetselaar, exuberant en excentriek, globetrotter, filosoof en mysticus, eenzaam, manisch-depressief, Oostenrijks staatsburger en bewonderaar van keizerin Maria Theresia, fervent schrijver en entertainer. Chaotische sfeer, man cave, maar wel binnen het heldere kleurpalet van empire en neoclassicisme ...

» Salon Giuseppe en Costanza:

evocatie van het 'salotto' van Giuseppe en Costanza Arconati Visconti, ca. 1830-1835. Dit echtpaar maakte van Gaasbeek een 'litterair salon' waarin talloze grote namen uit die periode te gast waren. Sfeer: vrij druk, comfortabel, vol, 'un beau désordre étudié'. Noord-Italiaans met sterke Oostenrijkse en Centraal Europese invloeden.

» Studiolo Giammartino:

evocatie van de periode van de laatste markies Arconati Visconti, Giammartino (echtgenoot van Marie Peyrat). Mysterieus personage waarover we weinig weten, veel documenten werden bewust vernietigd. Een kleine oase, badend in een mysterieuze, oriëntaalse sfeer. Hier wordt de sfeer opgeroepen van een wat ontwortelde geest, iemand die het geluk zocht op een andere plaats dan waar het zich bevond, een melancholische reiziger.

Salon Giuseppe & Costanza, Studiolo Giammartino, Studio Paul Arconati, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Albastkabinet, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Bibliotheek, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Charles-Albertkamer, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Kamer van Carletto, Kasteel van Gaasbeek, foto Jo Exelmans

Het Kasteel van Gaasbeek

Net buiten Brussel, tussen de glooiende heuvels van het Pajottenland, troont het Kasteel van Gaasbeek. De middeleeuwse burcht kende een bewogen geschiedenis en evolueerde van strategisch bolwerk naar riant buitenverblijf. De graaf van Egmond was een van de bekendste eigenaars. Het huidige gebouw kreeg zijn romantische restyling op het einde van de negentiende eeuw dankzij de intrigerende Franse markiezin Arconati Visconti. Zij was de schoondochter van aristocraten Giuseppe en Costanza Arconati Visconti die van dit kasteel, tussen 1821 en 1839, een unieke ontmoetingsplaats maakten voor intellectuele uitwisselingen

tussen verbannen Italiaanse politici, Europese schrijvers en wetenschappers. Ook Marie Arconati Visconti stond open voor de grote intellectuele debatten van haar tijd, waarvan onder andere haar briefwisseling met en steun voor Alfred Dreyfus getuigen. De markiezin richtte het kasteel in als museum voor haar enorme kunstcollectie en bespeelde het als een historisch theaterdecor dat ze in 1921 aan de Belgische Staat schonk. De droomburcht die toen ontstond, heeft ook nu nog iets van een tijdmachine met historiserende interieurs, wandtapijten, schilderijen, meubilair, beelden en andere waardevolle objecten.

Het kasteelpark met zijn eeuwenoude bomen, vijvers, dreven, kronkelende paden en her en der opgetrokken historische gebouwen, vormt een gedroomde plek voor onthaasting. In het domein bevindt zich ook de unieke museumtuin waar oude fruit- en groentesoorten gekoesterd worden.

© Koen Broos

Het Kasteel van Gaasbeek

Onze missie

Het Kasteel van Gaasbeek is een uniek historisch huis met een rijke geschiedenis en een diverse collectie. Het ligt midden in een oase van groen, in de luwte van Brussel. Wij dragen zorg voor dit bijzondere ensemble waar ook de verschillende historische parkgebouwen deel van uitmaken. Op deze rustgevende raaklijn tussen natuur en cultuur voel je de hartslag van passanten uit verschillende eeuwen, allen eigenzinnige personen, strevend naar vrijheid, met oog voor vernieuwing.

Wij vertolken verhalen en doen beroep op jouw inleving en verbeelding. Wij nodigen een divers palet aan kunstenaars, wetenschappers, ondernemers - maar ook elke bezoeker - uit om in dialoog te gaan met deze plek. Zo komen we samen tot open perspectieven op de samenleving en tot een spannende confrontatie met wie wij zijn. Hier ontmoeten het heden en het verleden elkaar in een innige omhelzing, waarbij ze telkens nieuwe betekenissen en verbindingen creëren met onszelf, de andere(n) en de wereld.

Wij aarden in een groter geheel, in verbinding met de wereld om ons heen en in waardevolle samenwerkingen met een breed scala aan (lokale, nationale en internationale) partners.

Het kasteelteam. 2023 © Illias Teirlinck

Colofon

Met hedendaagse reflecties van

Philip Aguirre y Otegui | Rosa Barba | Kendell Geers | Kati Heck | Gülsün Karamustafa | Maurizio Nannucci | Nadia Naveau | Sophie Whettnall

Adviseur hedendaagse kunst

Ann Geeraerts

Auteur brieffragmenten

Leen Huet

Campagnebeeld

Jim Van Raemdonck, Soon

Filmcurator

Wouter Hessels

Licht

Chris Pype

Muziekcurator

Jeroen D'hoë

Realisatie scenografie

Potteau & Etoile mecanique

Scenograaf

Niek Kortekaas, Origin

Met dank aan

24Frame Kinoprojection
Rijksmuseum Amsterdam

De stuurgroep

Carolien Coenen (afdelingshoofd Waarborgen & Beheren - Departement Cultuur, Jeugd en Media)

Hans Demolder (teamhoofd Studie & Coördinatie Bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Kim Jacxsens (projectleider Studie & Coördinatie Bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Isabel Lowyck (directeur - Kasteel van Gaasbeek)

Wim Oeyen (projectleider Uitvoering Bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Freya Op de Beeck (projectleider Uitvoering Bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Jan Severyns (teamhoofd uitvoering bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Martine Smets (architect team Infrastructuur & Instellingen - Departement Cultuur, Jeugd en Media)

Ivan Vanderzeypen (werfcontroleur uitvoering bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Karolien Van Dorpe (kabinet Vlaams minister-president, bevoegd voor Cultuur)

Filip Wambacq (architect Studie & Coördinatie Bouwprojecten - Het Facilitair Bedrijf)

Het kasteelteam

Rudy Bellemans, Natalia Belova, Marieke Debeuckelaere, Lize De Doncker, Leen Dehaut, Youri De Hertog, Jan De Leener, Mario Demesmaeker, Rika Demesmaeker, Margo Destrijcker, Kim De Wever, Luka Dochy, Liane Francis, Marjolein Impe, Maarten Langhendries, Isabel Lowyck, Evi Roesems, Bart Spitaels, Freek Steenhouwer, Liesa Thibaut, Tess Thibaut, Simon Vanboterdael, Pieter Van Hassel, Sven Van Ossel, Loïse Vargas Y Jimenez, Nancy Verhulst, Bart Verleyzen, Marieke Vitse

Onze partners, gidsen en vrijwilligers

Vragen?

Tess Thibaut

Pers en communicatie

tess.thibaut@vlaanderen.be

+32 (0)2 531 01 36

Programma

Benieuwd naar wat er nog op het programma staat?
Neem dan zeker een kijkje op onze website.

Slow Mornings

Elke vrijdag tussen 10 en 13 uur is het kasteel een oase van verstillings en vertraging. Een zacht ontwaken voor iedereen die graag ontsnapt aan de drukte en het kasteel in alle rust bewondert.

Late Nights

Dwaalde je al ooit door de gangen van een kasteel terwijl het buiten donker werd? Elke eerste vrijdag van de maand zijn het Kasteel van Gaasbeek en Caffè Carletto open tot 22 uur. Nachtraven zijn welkom.

Family Days

Niets te doen met je kroost op woensdagnamiddag? Rep je naar het kasteel. Kinderen en (groot)ouders zijn dan extra welkom! Trippel rond met muis Arnoldus en hou halt in de Ridderzaal. In dit unieke historische kader wacht een fijne familiale beleving.

Met de steun van

dS
De
Standaard

La Libre
BELGIE

gemeente Lennik

AGENTSCHAP
NATUUR & BOS

Beeldmateriaal

Beeldmateriaal is in hoge resolutie
te vinden op:

kasteelvangaasbeek.prezly.com/media

Gelieve steeds de correcte credit
te vermelden bij publicatie.

Openingsuren kasteel

31.03 - 03.11.2024

Dinsdag - zondag: open van 10 - 18 uur

Vanaf oktober sluit het kasteel om 17 uur

Ook open op feestdagen

www.kasteelvangaasbeek.be

kasteelvangaasbeek@vlaanderen.be

Kasteel van Gaasbeek

Kasteelstraat 40

1750 Lennik

Kasteel
van Gaasbeek

